

PAR TAISNĪGU VALSTI: NO KĀRĻA BALOŽA LĪDZ LINDONAM LARUŠAM

Manfreds Šneps-Šneppe
manfredss@venta.lv

Atslēgas vārdi: *Kārlis Balodis, Lindons Larušs, Džozefs Stiglics, Lesters Turovs, kapitālisms, sociālisms, ekonomikas paradīgma, laimes indekss, islāmisms*

Raksts veltīts tautsaimniekam Kārlim Balodim. Norādīts uz viņa “nākotnes valsts” projekta līdzību ar Lindona Laruša “fiziskās ekonomikas” teoriju. Netaisnīga ienākumu sadale kapitālismā ilustrēta ar Dž. Stiglica un L. Turova darbiem. Uzskaitīti ekonomikas paradīgmata meklējumi, arī valsts laimes indekss. Par Eiropas nākotni runājot, apspriesta globālo projektu veidošanās un islāmisma briesmas. Noslēgumā secināts, ka ekonomistiem nav izdevies izdomāt vispārpieņemtu teoriju — kā uzbūvēt taisnīgu valsti, taisnīgu pasauli.

Ievads

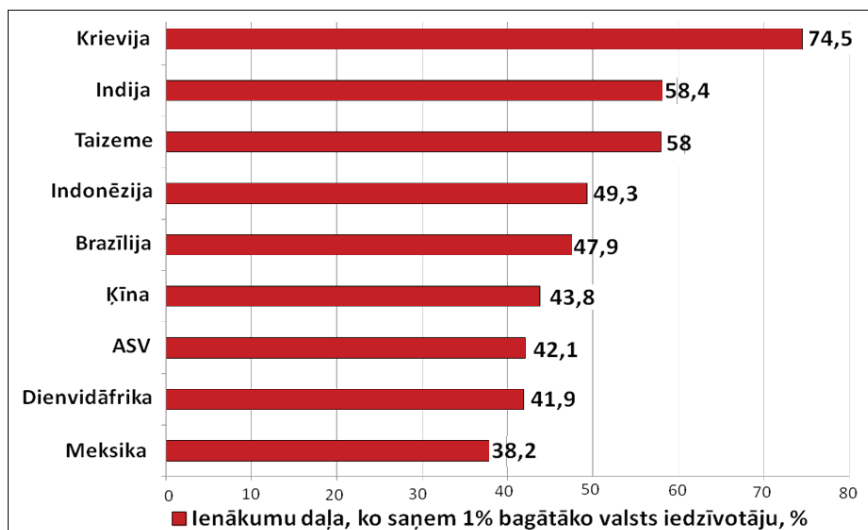
Kā taisnīgi dalīt kopēju tautas mantu — uz šo jautājumu nav atbildes. Izrādās, ka šim uzdevumam nav arī matemātiska risinājuma (kaut arī Nobela prēmijas ekonomikā daļa ik gadu). Ilustrēsim to ar piemēru. Teiksim, ir taisnīgi jāsadala tortes gabals divu bērnu starpā. Atbilde: viens torti griež, otrs ņem, protams, to lielāko, pēc viņa domām, gabalu, bet tortes griezējam nav ko iebilst. Lūk, taisnīgs risinājums. Bet kā torti taisnīgi sadalīt starp trim bērniem, — šim uzdevumam atrisinājuma nav. Jebkurā kombinācijā iespējama vienošanās starp diviem pret trešo. Ko tad runāt par taisnīgu labumu sadali iedzīvotāju vai kompāniju, valstu vidū?

Mūsdienās pasaule dzīvo kapitālisma apstākļos, precīzāk, tā saucamā “Rietumu projekta” apstākļos, kad vadošā loma pieder finansistiem. “Rietumu projekts” novedis pie milzīgi netaisnīga bagātību sadalījuma iedzīvotāju vidū. Lūk, diagramma par nacionālo labumu sadali starp viena procenta bagātāko

laužu grupu un pārējiem 99% valsts iedzīvotāju (*I. att.*).

Attēlā redzams, ka Krievijas kapitālisti pat “pārspējuši” amerikāņus: nesēn ziņots, ka 1% bagātāko Krievijas iedzīvotāju pieder 74,5% no valsts bagātības, amerikāņu bagātākiem mazāk par pusi — 42,1%. Tātad Krievija kļuvusi par visnetaisnīgāko valsti pasaulē.

Par ko tālāk būs runa. Raksta pirmā sadaļa ir veltīta kapitālisma būtības analīzei, izmantojot ASV ekonomistu Džozefa Stiglica (*Joseph Eugene Stiglitz*, dz. 1943) un Lestera Turova (*Lester Carl Thurow*, 1938–2016) darbus. Raksta 2. un 3. sadaļā aprakstītas Kārļa Baloža (*Carl (Karl) Ballod*, 1864–1931) un Lindona Laruša (*Lyndon Hermyle LaRouche Jr.*, 1922–2019) “mācības”, kā būvēt taisnīgu sabiedrisko iekārtu. Ceturrtā sadaļa — par jaunas paradīgmata meklējumiem, piektā — par Eiropas nākotni, proti, par globālo projektu veidošanos un islāmisma briesmām. Noslēgumā secināts,

1. att. Visnevienlīdzīgākās valstis pasaulē 2016. gadā: valsts bagātības daļa, kas pieder 1% bagātāko cilvēku

Avots: Šveices bankas *Credit Suisse* dati¹.

ka ekonomistiem nav izdevies izdomāt vispārpieņemtu teoriju — kā uzbūvēt taisnīgu valsti, taisnīgu pasauli.

Kapitālismam nav nākotnes Džozefs Stiglics par bagātību sadali

Par kapitālisma krīzi raksta daudzi ekonomisti. Piemēram, es pamatīgi izstudēju Nobela prēmijas (ekonomikā) laureāta Džozefa Stiglica grāmatu “Nevienlīdzības cena. Kā sabiedrības noslāņošanās apdraud mūsu nākotni.”² Viņš spilgti apraksta ASV sabiedrības noslāņojumu:

“Amerikas vēsture īsumā ir šāda: bagātie kļūst bagātāki, visbagātākie kļūst vēl bagātāki. Savukārt nabadzīgie kļūst, cik vien iespējams, nabadzīgāki, un vidusšķira tiek iznīcināta, jo tās ienākumi samazinās vai arī paliek nemainīgi, jo plaša starp tautu un bagātnieku elīti kļūst arvien dziļāka.”³

Dž. Stiglics detalizēti analizē nevienlīdzību ASV sabiedrībā, proti, 1% bagātnieku

pret pārējiem 99%, īpaši pasvītrotot uzpirkto masu saziņas līdzekļu lomu sociālās spriedzes mazināšanā:

“Deviņdesmit deviņi procenti var apjēgt, ka tas viens procents viņus maldina: ka viņu intereses neatbilst bagātnieku interesēm. Jāatzīst, ka viens procents pielika lielas pūles, lai pārliecinātu pārējos, ka alternatīva pasaule nav iespējama: ja jūs darīsiet kaut ko tādu, kas neatbilst 1% interesēm, tas neizbēgami nodarīs kaitējumu pārējiem 99 procentiem.”⁴

Dž. Stiglica grāmatas 500 lappušu garajā tekstā neatradu nekādus būtiskus ieteikumus nevienlīdzības mazināšanai, izņemot varbūt represijas pret nodokļu nemaksātājiem:

“Slēgt ārzonu banku centrus, kas tik veiksmīgi apiet noteikumus un veicina nodokļu nemaksāšanu. Nav nekādu iemeslu tam, lai finansisti dotos uz Kaimanu salām. Nav nekā salu klimatā, kas veicinātu banku darbību. Pastāv tikai viens iegansts: izvairīties no regulēšanas.”⁵

Grāmatā atradu gana interesantus faktus par ASV nabadzības līmeni. Izrādās, jau no Lielās depresijas laikiem⁶ eksistē produktu kartīšu sistēma (to, kā zinām, izdomāja K. Balodis Pirmā pasaules kara laikā Vācijā).

Pārtikas kartītes (kuponi) Amerikā ir vispārpieņemts sociālā atbalsta rīks. Pārtikas kupons ir elektroniska karte, ko valsts katru mēnesi papildina no budžeta līdzekļiem. Vidēji katrs mazturīgais saņem pārtikas kuponus par USD 115 mēnesī, bet ģimene — par USD 255 mēnesī. 2012. gadā amerikāņu skaits, kas saņēma pārtikas kuponus, sasniedza rekordskaitli — 46,7 miljonus⁷. Pēdējā laikā, iespējams, prezidenta Trampa reformu rezultātā šis skaitlis ir manāmi krities — līdz 40 miljoniem⁸.

Lesters Turovs par kapitālisma nākotni

Vairāk domu rosinoši ir Lestera Turova⁹ darbi. L. Turovs bija japāņu un eiropēiskā tipa politiskās un ekonomiskās sistēmas aizstāvis, kurā valdības līdzdalība ekonomikas virzienā ir daudz plašāka nekā Amerikas Savienotajās Valstīs — modelis, kas ir kļuvis pazīstams kā "Trešā ceļa" filozofija. Par to stāstīts viņa grāmatā "*Head to Head: The Coming Economic Battle Among Japan, Europe and America*"¹⁰ (1992). Turovs atbalstīja uz zināšanām balstītu ekonomiku un izmaiņas patentu sistēmā, kas ļautu zināšanām izplatīties pasaulē. To viņš analizē grāmatā "*Building Wealth: The New Rules for Individuals, Companies and Nations*"¹¹ (1999).

Šajā rakstā apskatītas trīs tēzes no Lestera Turova grāmatas "Kapitālisma nākotne: kā šodienas ekonomiskie spēki veido rītdienas pasauli"¹².

Kāpēc sabruka komunisms? Sociālismu izgudroja neilgi pēc kapitālisma — ar cerību novērst kapitālisma redzamos trūkumus: arvien pieaugošo nevienlīdzību, bezdarbu, nabadzību un darba ņēmēju beztiesīgumu. Pēc sociālistu domām, ja šīs slimības izārstētu, tad sociālisma apstākļos būtu jāizveidojas jaunam cilvēkam — "sociālam indivīdam", kas kalpo

tu par "ražošanas un labklājības stūrakmeni". Komunisms izgāzās, jo praksē šādu cilvēku izveidot neizdevās. Izrādījās, ka nav iespējams pamudināt lielāko daļu cilvēku ilgstoši smagi strādāt sabiedriskiem mērķiem. 20. un 30. gados padomju cilvēkus varēja mudināt veidot sociālismu. 40. gados viņi spēja sakaut Hitleru. 50. un 60. gados viņi varēja atjaunot kara iznīcināto saimniecību. Vēl 70. gados PSRS šķita visai spējīga: ražošanas pieaugums PSRS bija lielāks nekā Savienotajās Valstīs. Bet pēc septiņdesmit gadiem kopš eksperimenta sākuma vairs nebija iespējams pamudināt padomju cilvēkus strādāt sociālisma celtniecībā, un padomju sistēma sabruka. Konkurencē starp individuālajām un sociālajām vērtībām uzvarēja individuālās vērtības.

Komunisms sabruka, jo nespēja atrisināt savas iekšējās pretrunas. Komunisma ideoloģija uzskatīja cilvēkus par pilnīgi vienādiem un ka nav nepieciešami personīgie stimuli. Šī ideoloģija izrādījās nesaderīga ar mūsdienu cilvēka dzīvi industriālajā pasaulē. Labklājības valsts arī nespēja atrisināt savas iekšējās pretrunas. Ja nodokļi bija pārāk augsti un pārāk daudz ienākumu tika sadalīti citu iemeslu dēļ, nevis ieguldījumiem ražošanā, tad investīcijas un cilvēku vēlme strādāt saruka, un tas izraisīja nepieciešamību atkal paaugstināt nodokļus, bet tas vēl vairāk saasināja sākotnējo problēmu.¹³

Galvenais kapitālisma trūkums: tas nepieļauj tālas nākotnes analīzi. Kapitālismā nav koncepcijas, ka kādam būtu jāiegulda rūpnīcās un darbapaldos, kvalifikācijā, infrastruktūrā, pētniecībā un attīstībā, vides aizsardzībā, jāiegulda nozarēs, kas vajadzīgas valsts izaugsmei un individuālās dzīves līmeņa celšanai. Kapitālismā vienkārši nav sociālā "pieņākuma". Kapitālisma teorijā tiek pieņemts, ka tehnoloģijas parādās pašas no sevis, un kapitālists tās tikai izmanto. Toties valsts ekonomiskajam progresam nepieciešama laba materiālā infrastruktūra (ceļi, lidostas, ūdens, notekūdeņi, elektrība utt.) un laba sociālā infrastruktūra (sabiedriskā drošība,

izglītības iespējas, pētniecība un attīstība), taču kapitālisma teoloģija šos ieguldījumus neprasa¹⁴.

Tādējādi kapitālismam būtu jādara tas, ko tas prot vissliktāk — ieguldīt tālas nākotnes labā un apzināti pūlēties, lai attīstītu savu institūciju struktūru, lai mudinātu privātpersonas, firmas un valdības pieņemt ilgtermiņa lēmumus.

Kapitālismā nav kopēja mērķa. Sabiedrībai ir nepieciešams kāds visaptverošs mērķis, uz kuru ikviens var tiekties, lai veidotu labāku pasauli. Agrāk tādi sapņi bija tiem, kas ticēja sociālismam vai labklājības valstij. Šīs sistēmas solīja labāku dzīvi visiem, arī tiem, kuri uzskatīja, ka ir izstumti no sabiedrības un atstāti malā.

Lai turētos vienkopus, cilvēkiem ir nepieciešams utopisks sapnis: uz šī sapņa ir balstīti kopīgi mērķi, kuru vārdā sabiedrības locekļi kopā strādā. Uz to balstās visas reliģijas, arī komunisms. Reliģiskā fundamentālisma galvenā pievilcība ir tieši tajā apstākļī, ka tam ir tāds utopisks sapnis¹⁵. (Par to rakstīts tālāk — sakarā ar Eiropas islamizāciju.)

Kapitālisms uzņemas tikai vienu mērķi — individuālu interesi un maksimālu personīgo patēriņu. Bet indivīda alkātība nevar kalpot par mērķi, kas ilgstoši var saturēt kopā sabiedrību.

Bez aizraujoša sapņa par labāku nākotni iestājas sociālā un ekonomiskā paralīze. Tad ikviens cenšas uzspiest savu personīgo mikroprogrammu, lai tikai palielinātu savus personīgos ienākumus un bagātību. Politiskās partijas bez programmas sašķeļas, un politiskā vara pāriet no cilvēkiem, kuri tiecas pēc kā jauna, pie tiem, kuri vēlas visu apturēt. Valdības arvien mazāk spēj pārliecināt pilsoņus, ka ir nepieciešamas izmaksas vidusmēra cilvēka stāvokļa uzlabošanai.

Grūti vai pat neiespējami atrast vietu cietumiem, automaģistrālēm, ātrvilcieniem, spēkstacijām un daudzām citām sabiedrības vajadzībām. Sabiedrībā nav izpratnes par kopīgām interesēm, nav spējas pārvarēt vietējo

pretestību. Iedzīvotāji nevēlas ciest negatīvās sekas, ko izraisa nepieciešamo sabiedrisko pakalpojumu nodrošināšana.

Ja nav nekāda sapņa, jebkura sabiedrība galu galā nonāk etniskos konfliktos. Tad sociālā sistēma turas kopā, koncentrējot dusmas uz kādu ievērojamu un nicinātu minoritāti, no kuras "jāattīra" valsts. Ir jālikvidē tikai cilvēki ar atšķirīgu reliģiju, atšķirīgu valodu vai citām etniskām saknēm, un kaut kādā maģiskā veidā pasaule kļūs labāka.

Pēc L. Turova domām, mūsdienās nav briesmu, ka kapitālisms sabruks tāpat kā komunisms. Kapitālisms nevar sabrukt bez dzīvotspējīga konkurenta, bez tāda, pie kura cilvēki var pārskriet, vīlušies kapitālismā. Faraonu, romiešu, viduslaiku un mandarīnu ekonomikām arī nebija konkurentu, un tāpēc tās gadsimtiem ilgi palika stagnējošas, pirms tās galīgi izzuda. Briesmas nav sabrukumā, bet stagnācijā. Paradoksāli, ka stagnācija iestājās laikā, kad kapitālismam nav publisku konkurentu, kad nomira tā bijušie konkurenti — sociālisms un komunisms.

Kārlis Balodis — taisnīgs valsts "arhitekts"

Nu jau pagājuši vairāk nekā 25 gadi kopš tā laika, kad mēs kopā ar Nikolaju Balabkinu (*Nicholas Balabkins*, dz. 1926) "stiķējām" grāmatu par Kārli Balodi¹⁶ — pēc vairāku gadu darba arhīvos (Balabkins – Rietumvācijas arhīvos, es — Maskavā Oktobra revolūcijas centrālajā valsts arhīvā, tagad — Krievijas Federācijas Valsts arhīvs)¹⁷. Papildinot I. Brīvera rakstu¹⁸, gribētu minēt divus nesenus darbus: viens skar K. Baloža ieguldījumu koncepcijā "sociālisms vienā valstī"¹⁹, otrs — par viņa sociālajiem uzskatiem no šodienas vērtējuma²⁰.

Sociālisms vienā valstī

Marksisma teorijas pamatlicēji Kārlis Markss (*Karl Heinrich Marx*; 1818–1883) un Frīdrihs Engelss (*Friedrich Engels*, 1820–1895) sludināja vispasaules proletā-

riāta revolūciju. Vācu sociāldemokrāti cerēja, ka viņu valsts pirmā ieviesīs, kā tad uzskatīja, ļoti efektīvo sociālisma ražošanas veidu.

Ēriks van Rī²¹ (*Eric van Ree*, dz. 1953) apspriež staļinisma “vienas valsts sociālisma” jēdziena aizvēsturi vācu sociāldemokrātiskajā kustībā no 1875. gada līdz divdesmitā gadsimta pirmajai desmitgadei. 19. gadsimta 20. gadu vidū Padomju Komunistiskās partijas ģenerālsekrētārs Josifs Staļins (*Joseph Vissarionovich Stalin*, 1878–1953) un viņa toreizējais sabiedrotais ciņā par varu Nikolajs Buharins (*Nikolai Ivanovich Bukharin*, 1888–1938) izvirzīja jaunu doktrīnu par “sociālismu vienā valstī”. Gaidītā pasaules revolūcija vēl nebija notikusi, taču Staļins un Buharins pragmatiski secināja, ka tā nav fatāla katastrofa.

Atšķirībā no marksistu mācības, viņi nolēma, ka sociālistisku valsti, tās sabiedrību un ekonomiku galu galā var izveidot vienā valstī. Pasaules revolūcija joprojām bija nepieciešama tādā ziņā, ka PSRS savu militāro drošību nevarēja garantēt, kamēr valsti ieskauj naidīgas kapitālisma varas, taču nebija pamata uzskatīt, ka izolētas sociālisma valstis sabruks iekšēju iemeslu dēļ²².

Tāda pati doma²³ tika pausta Kārļa Baloža grāmatā “*Der Zukunftsstaat. Produktion und Konsum im Sozialstaat*”, kuru 1898. gadā publicēja *Dietz Verlag*²⁴. Balodis uzskatīja par “pilnīgi neiedomājamu, ka visa pasaule kļūs sociālistiska uz vienu sitienu”. Ir jāreķinās ar iespēju, ka viena valsts būs pirmā un “ka šāda valsts neieņūs no pārējās pasaules”. Šai valstij nav citas izvēles, kā kļūt par “slēgtu valsti, kas ražo visu nepieciešamo savā teritorijā”²⁵.

Vācijā ideja par sociālismu vienā valstī tā arī nepiedzima, bet uzradās Krievijā. Toties, dažas no tā laika vācu publikācijām šķiet pārsteidzoši aktuālas, ņemot vērā vēlākos Padomju Krievijas notikumus. Vēl vairāk, daudzi Volmāra (*Georg Heinrich Ritter (Chevalier) von Vollmar auf Veldheim*, 1850–1922) formulējumi²⁶ tika atkārtoti Staļina darbos gandrīz burtiski. Svarīgi ir tas, ka Krievijas

impērija bija viens no četriem vai pieciem valstu konglomerātiem, kurus vācu “sociālie imperiālisti” uzskatīja par pietiekami bagātiem, lai izveidotu izolētu sociālisma ekonomiku. Turklāt, kaut arī Staļins noraidīja autarkijas modeli un labprāt importēja ražošanas līdzekļus no Rietumiem, viņš sekoja tam, lai Krieviju padarītu ekonomiski pašpietiekamu, kur vien tas iespējams²⁷.

Kārļa Baloža nākotnes eirosociālisms

Turpinājumā uzskaitītas Kārļa Baloža galvenās idejas no viņa grāmatas “Nākotnes valsts”, gan ne valsts un rūpniecības celtniecības jomā, bet gan tikai sociālajās attiecībās — kā tās redz mūsdienu krievu publicists²⁸, lasot Atlanticus “*Der Zukunftsstaat*” (1898). Uzskaitījums raksturo, kā vācu sociālists un ekonomists redzēja eirosociālisma valsts nākotni. No K. Baloža darba tajā ņemtas piecas galvenās idejas (rakstā var atrast arī kādas jaunas ziņas par K. Baloža darbības starptautiskiem aspektiem).

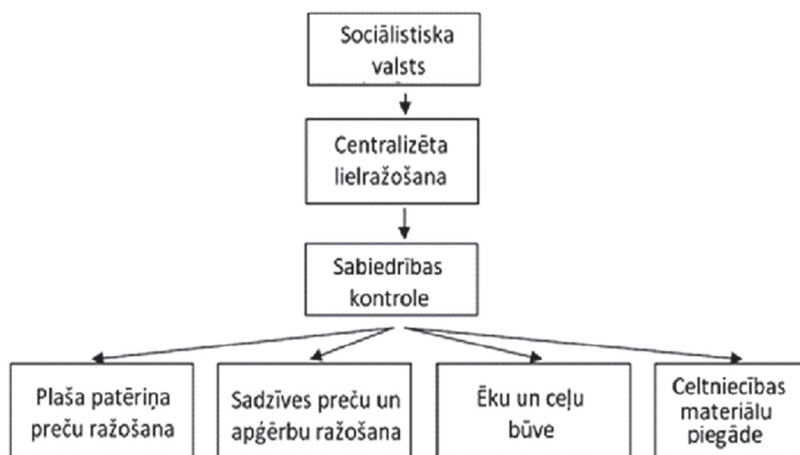
1. *Par īpašumu izpirkšanu.* Lai sociālisms tiktu īstenots mierīgā veidā un ļoti īsā laikā, pirmkārt, ir jāiznīcina bubulis, kas šausmina ikvienu, pat klusu pilsoni un pārvērš to par savu sociālās demokrātijas ienaidnieku, proti, jāatsakās no ekspropriācijas. Ražošanas līdzekļiem jāpāriet valsts rokās uz ļoti liberāliem un īpašniekiem labvēlīgiem nosacījumiem; jāmaksā mūža rente tādā apmērā, kas atbilst patiesi pierādītam ienākumu lielumam vai ar nelielu mantojuma nodokli.
2. *Ko uzņemas valsts?* Daži sociālisti sabiedrības pienākumos tiecas iekļaut absolūti visu, pat mājsaimniecības darbus: ēdienu gatavošanu, drēbju mazgāšanu, istabu tīrīšanu, bērnu audzināšanu. Mēs valstij izvirzīsim daudz ierobežotāku uzdevumu: tai ir pienākums rūpēties par pirmā patēriņa preču ražošanu, par apģērbu, pārtiku un celtniecības materiāliem, kā arī valsts ēkām un sakaru līdzekļiem. Luksuspreču ražošanu, privāto mājokļu celtniecī-

bu, dārzkopību, mājturību, grāmatu un laikrakstu izdošanu var nodrošināt privātais sektors.

3. *Par darba dienestu.* Jācenšas pierādīt, ka normālu darba laiku vīriešiem var ieņemt ar 9–10 gadiem, sievietēm — ar 6–8 gadiem. Šāds darba laika daudzums būtu pietiekams, lai saražotu valsts saistības, kā arī radītu līdzekļus intelektuālo darbinieku atalgojumam un īrei bijušajiem ražošanas līdzekļu īpašniekiem. Skolas laiku zēniem noteikt līdz 17–18 gadu vecumam, meitenēm līdz 15–16 gadu vecumam. Ja pēc tam viņi nostrādās darba dienesta laiku, tad vīrieši vecumā no 26 līdz 28 gadiem un sievietes vecumā no 21 līdz 22 gadiem jau varētu iegūt tiesības doties pensijā, uz visu mūžu atbrīvoties no raizēm par izdzīvošanu, radīt ērtu ģimenes dzīvi, rūpēties par komfortu utt. Kad iegūtas tiesības uz pensiju, katra ģimene pēc sava lūguma no valsts saņems apmēram ceturtdaļu hektāra lielu zemes gabalu mūža valdījumā, lai ierīkodu māju un dārzu. Šim nolūkam jāizvēlas pievilcīgas “villu koloniju” teritorijas, piemēram, jūras krasti, upju krastu nogāzes, ezeri.
4. *Par maziem zemes īpašumiem.* Nav jāuz-

stāj uz mazu zemes gabalu atsavināšanu, tos var atstāt iepriekšējiem īpašniekiem. Ja, piemēram, netiek atsavināti zemes gabali, kas mazāki par diviem hektāriem, vai tiek izpirkti tikai pēc īpašnieku vēlēšanās, tad tas vien jau var piesaistīt sociālismam 3 miljonus no 5,2 miljoniem mazsaimnieku. Vācijā, galu galā, viņu saimniecības aizņēma tikai pusotru miljonu hektāru.

5. *Par inovācijām.* Jāpiebilst, ka sociālajai valstij ir vēl viens mērķis, kura dēļ ir jāpieļauj kapitāla aizdevuma procents, proti, atlīdzība par nozīmīgiem izgudrojumiem un atklājumiem, par izcilu valsts vai zinātnisko darbību. Bet šim nolūkam ir vajadzīga salīdzinoši neliela summa, visai Vācijai gadā ne vairāk kā 50–100 miljoni marku; šī summa būs pietiekama, lai izgudrotājiem nodrošinātu lielu atlīdzību. Šo pēdējo punktu derētu paplašināt ar K. Baloža vārdiem par apdāvinātu bērnu atlasī: pēc obligātā skolas laika “vispējīgākie un apdāvinātākie, kas izturēs stingru pārbaudi, tiks sagatavoti augstākām specialitātēm — par inženieriem, pedagogiem, ārstiem, zinātniekiem utt. Viņi tiks uzturēti uz valsts rēķina, un studiju gadus viņiem ieskaitīs kā obligāto darba dienesta laiku”.²⁹

2. att. K. Baloža sociālistiskās valsts shēma

Avots: <http://slavnauka.ru/inkom/osnovy/sozidateli/glava1.pdf>³⁰.

Lindons Larušs — taisnīgas pasaules “arhitekts”

Lindons Larušs bija amerikāņu politiskais aktīvis, kustības *LaRouche* dibinātājs. Viņš rakstīja par ekonomiskām, zinātniskām un politiskām tēmām, kā arī par vēsturi, filozofiju un psihoanalīzi. L. Larušs bija prezidenta kandidāts visās vēlēšanās no 1976. līdz 2004. gadam, vienu reizi kandidējot no paša dibinātās ASV Darba partijas un septiņas reizes kā Demokrātu partijas kandidāts. L. Larušs bija viena no visvairāk pretrunīgi vērtētām politiskajām figūrām visā Amerikas vēsturē³¹.

Lūk, fragmenti no L. Larušam veltītā nekrologa. Kolumba dienā, 1988. gada 12. oktobrī, L. Larušs, uzstājoties Berlīnes *Kempinski Hotel Bristol*, sacīja: “Pēc profesijas esmu ekonomists — Gotfrīda Vilhelma Leibnica³² un Frīdriha Lista³³ no Vācijas un Aleksandra Hamiltona³⁴, Metjū³⁵ un Henrija Kerija³⁶ no Savienotajām Valstīm sekotājs. Mani politiskie principi ir tādi paši kā Leibnicam, Listam un Hamiltonam, un tie saskan arī ar Frīdriha Šillera³⁷ un Vilhelma fon Humboldta³⁸ principiem. Man, tāpat kā manas republikas dibinātājiem, ir bezkompromisa ticība absolūti suverēnu nacionālu valstu principam, un tāpēc es esmu pret visām pārnacionālajām autoritātēm, kas varētu mazināt jebkuras nācijas suverenitāti. Tomēr, tāpat kā Šillers, es uzskatu, ka ikvienam cilvēkam, kurš tiecas kļūt par skaistu dvēseli, jābūt vienlaikus patiesam savas nācijas patriotam un pasaules pilsonim.”

L. Larušs visu mūžu cīnījās pret Starptautisko valūtas fondu. 2007. gada 25. jūlijā, gadu pirms pasaules finanšu pakalpojumu uzņēmuma *Lehman Brothers* un apdrošināšanas kompānijas *AIG* sabrukuma 2008. gada septembrī, viņš paziņoja: “Pasaules monetārā finanšu sistēma šobrīd faktiski ir sabrukuma procesā. Tas vairs nav nekāds noslēpums. (...) Pašreizējā finanšu sistēma nevar turpināt pastāvēt nekādos apstākļos, nevienā prezidentūrā, nevienā pārvaldībā vai valstu vadībā. Tikai fundamentālas un pēkšņas

izmaiņas pasaules monetārajā finanšu sistēmā novērsīs vispārēja, tūlītēja sabrukuma ķēdes reakciju.”³⁹

L. Larušs izstrādāja “fiziskās ekonomikas” mācību⁴⁰. Tās pamatdoma — par cilvēku darbības galveno rādītāju jāņem attiecība starp “tirgus groza” fizisko apjomu uz vienu iedzīvotāju un to darba gadu skaitu, kas vajadzīgi, lai šo tirgus grozu saražotu. Reformatori, kas sludina monetarismu un neievēro fiziskās ekonomikas principu, faktiski “ārstē” nevis ekonomiku, bet gan naudu, tas ir, sistēmu, kas apkalpo ekonomiku. Sludinot pseidomērķi — kā pelnīt naudu, gūt bagātību, globālie finanšu tirgi pēdējo desmitgažu laikā ir spējuši atdalīt finanšu manipulācijas no reālas, produktīvas ekonomikas. Attiecības starp šīm divām jomām ir kļuvušas absurdas: 97% pasaules ekonomikas darbojas tikai finanšu jomā, un tikai 3% (vai mazāk) ir saistīti ar ražošanu. Vai to var pieļaut, — jautā L. Larušs.

L. Larušs konsekventi sludināja resursu paradigmu kā pamatu sabiedrības attīstībai, nosaucot to par “augstāko hipotēzi”: “Cilvēces potenciālā iedzīvotāju blīvuma pieaugums ir tā mēraukla, ar kuru var kontrolēt augstākās hipotēzes izvēli. Mērķa sasniegšanu mēs varam mērīt ar “potenciālo iedzīvotāju blīvumu”, palielinot darbaspēka fiziski ekonomiskās produktīvās spējas, rēķinātas uz vienu iedzīvotāju, uz vienu mājsaimniecību un uz kvadrātkilometru. Te mēs netieši iekļaujam izglītību, medicīnisko aprūpi, zinātniskos pētījumus un inženiertehniskos pakalpojumus, kas nepieciešami ražošanai, ražojumu sadalei un ekonomiskās infrastruktūras uzturēšanai. Tas gan neietver visus nepieciešamā patēriņa un produktivitātes aspektus, bet tajā ietilpst lielākā daļa no kopējā apjoma, kas nodrošina potenciālo iedzīvotāju blīvuma palielināšanu.”⁴¹

Lindons Larušs par pasaules reorganizāciju

1998. gada oktobrī L. Larušs izdeva uzskatumu “Steidzama pasaules reorganizācija: Kas katrai nācijai būtu jā dara šobrīd”⁴²,

kas tika publicēts daudzās pasaules valodās. Laruša ideju sekotāju un domubiedru skaits un ietekme strauji pieauga, īpaši krīzes skar tajās valstīs, piemēram, Malaizijā.

Pēc Laruša aplēsēm, pasaules valstis ir apgrūtinātas ar fiktīviem finanšu instrumentiem, ar derivatīviem daudz vairāk nekā 100 triljonu ASV dolāru vērtībā. Šī fiktīvā papīra masa tagad brūk pasaules finanšu un monetārajās institūcijās. Ja steidzīgi daudzās fiktīvās prasības netiks dzēstas no grāmatām, rezultātā var notikt pilnīgs un haotisks pasaules finanšu aktīvu un monetāro sistēmu sabrukums. Nekad mūsdienu vēsturē nav notikusi ekonomiskā katastrofa, kas būtu salīdzināma ar šo globālo postu, un, ja vien tas netiks novērsts, tas skars visu pasauli tuvākā laikā, visticamāk, tuvākās nedēļās, nevis mēnešos.

Lūk, galvenās L. Laruša uzsaukumu tēzes (saīsinātā izklāstā)⁴³:

1. Jāatzīst, ka ir sākusies modernajā vēsturē nepieredzēta finansiālā un monetārā pasaules krīze. Tikai apsteidzoša rīcība var novērst modernās civilizācijas sabrukumu pasaules mērogā.
2. Katrai nācijai jāsaprot, ka uz šīs planētas nav augstāka principa par pilnīgi suverēnu nacionālu valsti. Nav nekāda pamata aizbīdināties ar starptautisko aģentūru pirtiesībām. Suverenitātes principa pārākums ir līdzvērtīgs kara pieteikšanai.
3. Starptautiskām institūcijām jāpastāv vienīgi kā forumiem, kuros pilnīgi suverēnas nacionālas valstis var apmainīties viedokļiem, apspriesties, panākt brīvas vienošanās. Vēlams, ka tāda starptautiska institūcija kā Starptautiskais valūtas fonds palīdzētu īstenot starp suverenām valstīm panāktās vienošanās, bet nekad nepārkāptu šo funkciju robežas un nediktētu politiku suverenām valstīm.
4. Suverenitāte nozīmē arī patstāvību finansiālās, monetārās un ekonomiskās lietās. Katrai valstij ir tiesības nekavējoties ieviest kapitāla un valūtu maiņas kontroli,

fiksētu nacionālās valūtas kursu, finansiālo un monetāro plūsmu kontroli, kā arī starptautiskās tirdzniecības regulēšanu. Valstij ir tiesības noteikt cenas sava patēriņa galvenajiem produktiem, kā arī aizsargtarifus ārējā tirdzniecībā.

5. Katrai suverēnai valstij savas finansiālās, monetārās un ekonomiskās jomas jāpakļauj vispārējai finanšu reorganizācijai (kā bankrota gadījumā). Vispirms jāaizsargā savas ekonomikas pamati: infrastruktūra, lauksaimniecība, rūpnieciskā ražošana, stratēģisko preču starptautiskā tirdzniecība un vispārējā sociālā labklājība. Pārējās finansiālās saistības (it īpaši spekulatīvās) vai nu jāanulē, vai arī jāpārstrukturē kā ilgtermiņa iesaldēti aktīvi ar zemiem procentiem.
6. Starptautiskos aizņēmumus krīzes periodā jāpārtrauc. Tā vietā jāizmanto valsts garantēti ilgtermiņa kredīti (ar likmi 1–2% gadā), nodrošinot infrastruktūru, lauksaimniecību, rūpniecisko ražošana un nepieciešamāko preču ārējo tirdzniecību.
7. Jāaizliedz tirgus cenas noteikšana ar spekulatīviem instrumentiem, kas šo cenu var mākslīgi celt vai gremdēt. Derivatīvu izmantošana jāaizliedz un jāpasludina par finansistu blēdību un finansiālu noziegumu.

Pēc Laruša domām, starptautiskiem līgumiem nepieciešama tikai viena vispārēja direktīva: nav vajadzīga nekāda jauna "starptautiska autoritāte", pasaules ekonomika jau ir pārdozēta ar pārnacionālām iestādēm.

Kā liecina vēsture, L. Larušs savā dzīves laikā nepiedzīvoja prognozēto finanšu pasaules sabrukumu, toties bija aculiecinieks PSRS sabrukumam. Tās bagāto resursu izlaupīšana, visai ticami, nobīdīja pasaules finanšu katastrofu — vismaz par 20 gadiem. Vai izdosies no tās izvairīties arī turpmāk, piemēram, pārejot uz vairāku pasaules valūtu zonām, — laiks rādīs.

Jaunas paradigmas meklējumos Dabas resursi kā ekonomiskā paradigma

“Pasaulē ir nobriedušas pārmaiņas ekonomikas paradigmas maiņai” — uzskata I. Brīvers. “Jaunā ekonomikas paradigma balstās nevis uz uzņēmēju — inovatoru, vēl jo vairāk ne uz uzņēmēju–spekulantu, bet uz lietpratīgu saimnieku, kurš, pirmkārt, zina, ko darīt, un, otrkārt, kā darīt, lai saglabātu nemainīgu un pietiekamu labklājības līmeni sev un saviem tuvākajiem, kur būtiska labklājības sastāvdaļa ir vide — ekoloģiskā, kultūras, etniskā, reliģiskā, tiesiskā un sociālā izpratnē. Tiek veidota stingrā stāvokļa ekonomika.”⁴⁴ Bet kā īstenot jaunu paradigmu, uz to daudzie autori, kas kritizē gan kapitālismu, gan sociālismu un komunismu, atbildi nerod.

Visnopietnākais ierobežojums nākotnes ekonomikai (pēc 10–30–50 gadiem)⁴⁵ būs pieejamo resursu daudzums. Lielākajai daļai derīgo izkrāpņu ieguves maksimums vai nu jau pagājis, vai drīz pāries. Tāpēc nākotnes ekonomiskie modeļi būs atkarīgi no spējas ierobežot dabas resursu patēriņu.

Mūsdienu ekonomiskā paradigma pilnā mērā noformējās 20. gadsimta vidū, kad strauji palielinājās cilvēcei pieejamo resursu daudzums, un par šauru vietu kļuva to piegāde un iekļaušana ekonomiskajā aprītē. Uzdevums bija pēc iespējas ātrāk apgūt jaunus resursus, enerģētiku un tehnoloģiskās inovācijas. Tas arī bija pamatā mūsdienu Rietumu finanšu paradigmai.

Par alternatīvu finanšu paradigmai var kalpot “resursu paradigma”. Tās pamatmērķis — apmierināt iedzīvotāju materiālās vajadzības. Nevar teikt, ka tas ir kāds būtisks jaunums, šīs paradigmas ietvaros cilvēce jau dzīvojuši ievērojamu savas vēstures daļu, tikai zemākā tehnoloģiskā un organizatoriskā līmenī. Resursu paradigmas ietvaros ekonomisko mērķu sasniegšanu mērīs nevis nauda (kā šodien), bet gan fizisko resursu mērvienībās (tonnas, litri, kilometri). Turklāt nauda resursu paradigmas ietvaros nepazudīs, tā

paliks kā maiņas, ieguldījumu vai uzkrājumu instruments, bet nekalpos par ekonomisko mērķu sasniegšanu rādītāju.

Kādi ir galvenie resursu paradigmas uzdevumi?

Ieviešanas procesā jāatrisina vairākas teorētiskas un organizatoriskas problēmas, jāizveido jaunas koncepcijas un mehānismi:

1. jāizstrādā kopēja resursu mērvienība, piemēram, kilovatstunda vai resursu “grozs” (naftas litrs un graudu kilogrami);
2. jāizveido vienotu sistēmu neatjaunojamo resursu patēriņa plānošanai. Tas ir iespējams tikai valsts līmenī, jo tikai valstij ir informācija par kopējo resursu daudzumu un kopējām iedzīvotāju materiālām vajadzībām. Jāšķiro ražošanas jomas pēc neatjaunojamo resursu patēriņa līmeņa. Nozarēs, kur resursu patēriņš ir mazs, valdības līdzdalība nav nepieciešama;
3. sociālā statusa (pašapliecināšanās mehānisma) analīze. Ikvienam svarīgi gūt ne tikai materiālas lietas, bet arī sociālo statusu — cilvēkam ir tendence izcelties, pacelties augstāk par citiem. Šo problēmu var atrisināt, virtualizējot statusa faktorus (piemēram, pēc abonētu skaita *Instagram* pakalpojumā). Pasaulei virtualizējoties, tas notiks arvien vairāk;
4. plaša vides aizsardzības programma, ekoloģijas pasākumi.

Kas pazudīs resursu paradigmas ietvaros?

1. Privātās bankas, jo tās ir finanšu paradigmas produkts. Resursu paradigmas ietvaros tām nav ekonomiskas nozīmes. Valsts bankas gan paliks, tikai mainīs savas funkcijas.
2. Līdzīgu iemeslu dēļ pazudīs akcijas, obligācijas, akciju sabiedrības, biržas utt. Saglabāsies iespēja organizēt ražošanu uz kooperatīviem pamatiem.
3. Brīva patēriņa kreditēšana. Patēriņa kredīti paliks, tos nodrošinās valstij piederošās

bankas pēc norādes no augšas (piemēram, hipotēku kredīti).

Izklāstītā resursu paradigma saskan ar K. Baloža un L. Laruša "mācībām". Protams, to galīga izstrāde vēl prasa lielu darbu. Par to liecina arī citētam J. Isičenko rakstam "Par jaunu ekonomisko paradigmu" pievienotie 147 komentāri⁴⁶. Minēsim tikai vienu — Mihaila Hazina komentāru: "Loģika kopumā ir normāla. Starp citu, PSRS darbojās tieši resursu paradigmā. Protams, tai ir savi trūkumi, nekavējoties rodas jautājums par investīciju resursu konkurenci: kas ir svarīgāk, piemēram, naftas ieguve vai mākslīgo mēslu ražošana. Tātad vispirms jāuzstāda mērķi, tas ir — jāizvēlas ideoloģiskā paradigma. Kapitā-

lismam šāds resursu modelis nav piemērots. Kapitālisms ir orientēts uz jauninājumiem, jo ātrāk tos ievieš, jo ātrāks progress. Arī valstu konkurencē kavējums var dārgi maksāt."⁴⁷

Lai me kā jauna ekonomiskā paradigma

Visai eksotiska liekas valsts laimes paradigma, kas ņem vērā gan finanšu, gan demogrāfijas un sociālos rādītājus, tas ietver morālās un psiholoģiskās vērtības. Ziņojumu par pasaules laimes indeksu (*World Happiness Report*)⁴⁸ katru gadu publicē ANO Ilgtspējīgas attīstības departaments (*UN Sustainable Development Solutions Network*). ANO Ģenerālā asambleja 2011. gada jūlijā pieņēma rezolūciju, kurā aicināja ANO dalībvalstis novērtēt

1. tab. Valstu vērtējums no "Vispasaules pārskata par laimi 2018. gadā"

Vieta pasaules rangū tabulā	Valsts	Kopējā vērtība	IKP uz 1 iedz.	Sociālais atbalsts	Dzīves ilgums	Izvēles brīvība	Dāsnums	"Nav korupcijas" vērtējums
1	Somija	7.632	1.305	1.592	0.874	0.681	0.192	0.393
2	Norvēģija	7.594	1.456	1.582	0.861	0.686	0.286	0.340
3	Dānija	7.555	1.351	1.590	0.868	0.683	0.284	0.408
4	Islande	7.495	1.343	1.644	0.914	0.677	0.353	0.138
5	Šveice	7.487	1.420	1.549	0.927	0.660	0.256	0.357
6	Holande	7.441	1.361	1.488	0.878	0.638	0.333	0.295
15	Vācija	6.965	1.340	1.474	0.861	0.586	0.273	0.280
18	ASV	6.886	1.398	1.471	0.819	0.547	0.291	0.133
19	Lielbritānija	6.814	1.301	1.559	0.883	0.533	0.354	0.272
50	Lietuva	5.952	1.197	1.527	0.716	0.350	0.026	0.006
51	Slovēnija	5.948	1.219	1.506	0.856	0.633	0.160	0.051
52	Rumānija	5.945	1.116	1.219	0.726	0.528	0.088	0.001
53	Latvija	5.933	1.148	1.454	0.671	0.363	0.092	0.066
59	Krievija	5.810	1.151	1.479	0.599	0.399	0.065	0.025
63	Igaunija	5.739	1.200	1.532	0.737	0.553	0.086	0.174

Avots: World Happiness Report. https://en.wikipedia.org/wiki/World_Happiness_Report.

savas tautas laimi un izmantot to kā vadlīniju valsts politikā. 2012. gada 2. aprīlī notika pirmā ANO augsta līmeņa sanāksme “Laime un labklājība kā jauna ekonomiskā paradigma”. Butāna ir pirmā un līdz šim vienīgā valsts pasaulē, kas oficiāli pieņēma nacionālo bruto laimi, nevis iekšzemes kopproduktu (IKP) kā galveno attīstības rādītāju. “Cilvēku laime ir svarīgāka par procentiem no iekšzemes kopprodukta,” sacīja Butānas karalis.⁴⁹ Ikgadējus ziņojumus par laimi pasaules valstīs gatavo uz *Gallup* institūta aptaujas rezultātu bāzes.

Lūk, fragments no 2018. gada ANO ziņojuma par pasaules laimes indeksu (*1. tab.*). Tabulā redzams, ka Baltijas valstis atrodas valstu saraksta vidusdaļā, kopā ar Krieviju.

Par Eiropas nākotni Kā veidojas globāls projekts: no tīkla formas līdz impērijai

Mūsdienās pastāv reālas briesmas, ka kapitālisma morāli Eiropā nomainīs islāma morāle, ka kapitālisma vietā nāks islāmisms. Lai skaidrotu islāmisma briesmas, atstāstīsim Krievijas ekonomista Mihaila Hazina pārdomas⁵⁰ — kā veidojas globālie projekti.

Ikvienas valsts, valstu koalīcijas, arī civilizācijas attīstības globālās tendences (ģeopolitiku) nosaka pamatkonceptija — globāls projekts. Globāls projekts ir pārnacionāla un pārvalstiska ideja, kas principā nosaka jebkuras personas dzīves vērtību sistēmu.

Jebkurš projekts, kas potenciāli var kļūt par globālu, sākas tīklveida formā. Tiek veidotas projekta idejas atbalstītāju šūnas, pilnveidoti rituāli, formulēti noteikumi. Sākotnēji starp šūnām nav pakļautības attiecību. Tās tikai vienojas par pamatjautājumiem (visbiežāk pretstatot sevi visiem pārējiem), bet rīkojas neatkarīgi. Kā projekta tīkla formas piemēru var minēt kristietību mūsu ēras pirmajā gadsimtā, kad simti un tūkstoši sludinātāju cilvēkiem nesa tautā jaunās reliģijas idejas. Mūsdienās līdzīgs ir modernā islāmisma stāvoklis, kas kā projekts pārdzīvo otrreizēju atdzimšanu. Komunisma projekts (“Sar-

kanais projekts”) attīstījās tīklveida formā 19. gadsimtā, kad daudzie tā atbalstītāji izplatīja jaunu vērtību sistēmu, pretstatot sevi kapitālisma principam.

Tiklīdz atbalstītāju skaits kļūst ievērojams, neizbēgami veidojas politiskais komponents. Pretējā gadījumā nevar postulēt kopdzīves noteikumus, definēt vadības sistēmu, nosaukt draugus un ienaidniekus. Turklāt veiksmīgai globālā projekta izvēšanai jāatrod atbalsta valsts. Tai jābūt pietiekami lielai, ekonomiski un militāri spēcīgai. Tikai spēcīga valsts, kas tiks atzīta par projekta vadītāju, var novērst konfliktus starp citām projekta valstīm un nodrošināt, ka projektam pievienojas arvien vairāk dalībnieku. Tieši no brīža, kad atbalsta valstī ir noteiktas jaunas normas, globālais projekts kļūst hierarhisks, pārvaldīts no viena centra un atklāti ekspansionisks. Atbalsta valsts nodrošina projektu ar savu ekonomisko un militāro spēku.

Šajā posmā projekta paplašināšanās galvenokārt notiek miermīlīgi. Kā rāda pasaules vēsture, iemiesotās idejas piemērs ir ticamāks par zobenu un pistoli. Var tikai atcerēties, cik ātri Krievijas valsts izvērās pēc tam, kad 15.–17. gadsimtā tā kļuva par “Bizantijas pareizticīgo” projekta atbalsta valsti, cik ātri katoļu vērtības iekaroja Latīņameriku. Neviens ierocis nevarētu nodrošināt tādu efektivitāti. Lūk, kā iedarbojas idejas!

Tomēr laika gaitā idejas nesējgars vājinās, morāle pasliktinās, likumos un noteikumos tiek atļautas arvien lielākas atkāpes no normas, kas nozīmē, ka gan atbalsta valstij, gan visam projektam kopumā ir tendence sarukt. Kopš šī brīža atbalsta valsts ir spiesta rīkoties kā impērija. Globālā projekta impērijas posms ir pēdējais, kam seko tā izzušana vai pāreja “latentā” formā.

Islāma projekta atdzimšana⁵¹

Septītajā gadsimtā blakus kristietībai parādījās vēl viens uz Bībeles vērtību sistēmu balstīts projekts — islāms. Tas aktīvi attīstījās hierarhijas posma ietvaros gandrīz

1000 gadu garumā, bet Osmaņu impērijā tas tika iesaldēts un pārgāja latentā fāzē. Tikai 20. gadsimtā “Rietumu projekta” un “Sarkanā projekta” mēģinājumi izspēlēt “Islāma kārti” savās interesēs noveda pie tā atdzimšanas — gan jaunā variantā, un pašlaik aktīvi veidojas islāma šūnu tīkls. Svarīga loma islāma globālā projekta atdzimšanā bija demogrāfiskai dinamikai: musulmaņu valstu iedzīvotāju skaits ir strauji pieaudzis. Islāma projekta galvenā īpatnība ir tā ļoti spēcīgā ideoloģiskā sastāvdaļa. Tas ir saistīts ar faktu, ka sadzīves normas un noteikumi, kas tieši iekļauti Korāna dogmās, padara gandrīz ikvienu projekta atbalstītāju par aktīvu sludinātāju.

18. gadsimtā, gandrīz vienlaikus ar finanšu kapitālisma veidošanos, utopisko sociālistu darbos parādījās idejas, kas kļuva par “Sarkanā projekta” pamatu. No Bībeles dogmu viedokļa šis projekts ir mēģinājums atjaunot auglības aizliegumu (ražošanas līdzekļu socializācijas veidā), taču šim projektam ir viena svarīga pozitīva iezīme (salīdzinājumā ar iepriekšējiem) — nopietni sasniegumi sociālajā sfērā, spēcīga sociālo tehnoloģiju attīstība.

“Sarkanais projekts”, kas attīstījās PSRS diezgan asā “komunistiskā” formā, zaudēja konkurencē ar kapitālismu, bet pilnībā neizuda, tikai pārvērtās latentā formā. Straujais dzīves līmeņa kritums “Rietumu projekta” bāzes valstīs — pēc nenovēršamās globālās ekonomiskās krīzes — neizbēgami izraisīja spēcīgu sociālisma ideju renesansi. Turklāt visai ticami, ka dolārs zaudēs vienotas vērtību mērvienības lomu, un cilvēcei (vismaz uz laiku) objektīvi būs jāapsver iespēja atgriezties dzīves praksē pie bībeliskās dogmas par auglības aizliegumu.

Pienāks laiks atsaukt atmiņā “tehnoloģiskās civilizācijas” fenomenu. Islāma projekts acīmredzami vēlas kontrolēt Eiropu un meklē bāzes valsti pārejai uz hierarhijas pakāpi, bet šī projekta galvenā problēma ir nespēja izveidot modernu tehnoloģisko struktūru uz savas

bāzes. Turklāt acīmredzams, ka tas nevar izmantot “Rietumu projekta” pieredzi — aizdevumu procentu maksājumi islāmā ir stingri aizliegti. Vienīgais gadījums vēsturē, kad tehnoloģiska sabiedrība tika uzcelta, neizmantojot aizdevuma procentus, ir PSRS, tas ir, “Sarkanā projekta” bāzes valsts. Šī iemesla dēļ ir iespējams, ka islāma izplatīšanās Eiropā sāks pieņemt sociālistisku nokrāsu.

Eiropu apdraud islamizācija

2015. gada intervijā ar Žanu-Marī Lepēnu teikts: “Mums vajadzīga vienota Eiropa no Parīzes līdz Vladivostokai. Vai arī mēs kļūsim par ASV koloniju.”⁵² Šis 86 gadus vecais politiķis ir Francijas leģenda. Viņš dibināja “Nacionālās frontes partiju”, bija Eiropas Parlamenta loceklis. Būdams pusaudzis, piedalījās Pretošanās kustībā, cīnījās desantnieku spēkos Indokīnā un Alžīrijā. No plašās Žana-Marī Lepēna intervijas citēsim trīs tēzes:

- 1) *Par musulmaņiem Francijā.* Francijā dzīvo no 15 līdz 20 miljoniem musulmaņu. Katru gadu ierodas ap trīssimt tūkstošu cilvēku, un tie nekādā ziņā nav darba meklētāji. No 6 līdz 8 miljoniem cilvēku dzīvo no sociāliem pabalstiem, un tas liek domāt, ka šī imigrācija nav migrējošo darba ņēmēju, viesstrādnieku plūsma, bet gan agresīva. Tas ir kristiešu un eiropēiskās dekadences rezultāts. Tā kā Eiropas Savienībā aizliegtas robežas starp valstīm, tad no dienvidiem, kurus neviens neaizstāv, simtiem tūkstošu cilvēku ieplūst pie mums Francijā. Tas izskatās pēc Eiropas nodevības.
- 2) *Par suverēnu valsti Eiropu.* Vienlaicīgi mēs kļūstam par Amerikas ekonomisko koloniju. ES virzās nepareizā virzienā — uz rietumiem, bet mums jāvērsas uz austrumiem, uz Krieviju. Mums vajadzīga vienota Eiropa — no Atlantijas okeāna līdz Klusajam okeānam, toties suverēnu valstu Eiropa. Krievijai ir demogrāfiskas problēmas, un tai arvien grūtāk saglabāt

Sibīriju. Tomēr Sibīrija ir ģeostratēģiska vieta, kas absolūti nepieciešama VISAS Eiropas izdzīvošanai. Ir vajadzīga spēcīga alianse starp Eiropu ar tās augstām tehnoloģijām un Krieviju ar tās resursiem. Tas ir mūsu vēsturiskais pienākums. Ja mēs to nedarīsim, mūsu kontinents ar tā demogrāfisko depresiju kultūras un ekonomiskajā ziņā vienkārši izzudīs.

- 3) *Par demogrāfiju.* Cik bērnu dzemdē Eiropā? Vienai sievietei ir vidēji 1,3 bērni. Bet lai vismaz saglabātu iepriekšējo iedzīvotāju līmeni, ir nepieciešami 2,5. Tagad paskatīsimies uz apkārtējo pasauli. Musulmaņu valstis, Indijā katrai sievietei ir no trim līdz pieciem bērniem. Eiropas valstīm jāglābjas vienatnē, nerēķinoties ar birokrātiem Briselē. Francijai ir jāizstājas no Eiropas Savienības, jāierobežo imigrācija un pašai jārisina ekonomiskās problēmas. Frančiem ir jāsaprot, ka glābiņš ir valsts suverenitātē.

Pamatojot savu domu par potenciālo Eiropas islamizāciju, Lepēns atsaucās uz nesen publicēto Gunāra Heinsona grāmatu "Dēli un pasaules kundzība: terorisma loma tautu skaita pieaugumā un krišanā"⁵³.

G. Heinsons⁵⁴ saka: "Es lietoju terminu "demogrāfiska kļūme", lai aprakstītu valstis, kuras nespēs pretoties citu valstu "jauniešu prioritātei". Demogrāfiska kļūme rodas tad, ja uz 100 vīriešiem no 40 līdz 44 gadiem ir mazāk nekā 80 zēnu. Vācija un Japāna ir

demogrāfiski gatavas padoties tādām valstīm kā musulmaņi — Afganistāna (100 vīrieši / 403 zēni), Irāka (100 vīrieši / 351 zēns) un Somālija (100 vīrieši / 364 zēni).⁵⁵

Pēdējos gados Rietumi ir saskārušies ar gigantisku jauniešu skaita pieaugumu lielās musulmaņu pasaules daļās. Notikusi musulmaņu iedzīvotāju eksplozija. Tikai piecu paaudžu laikā (1900–2000) musulmaņu valstu iedzīvotāju skaits ir pieaudzis no 150 miljoniem līdz 1200 miljoniem — vairāk nekā par 800%. Salīdzinājumam: Ķīnas iedzīvotāju skaits ir pieaudzis no 400 miljoniem līdz 1200 miljoniem (300%), Indijas iedzīvotāju skaits — no 250 miljoniem līdz 1000 miljoniem (400%).⁵⁶

Francijas musulmaņu kopiena ir neapšaubāmi lielākā Eiropā (2. tab.). Bet uz vienkāršo jautājumu — cik musulmaņu dzīvo Francijā, nav viegli atbildēt. Tas ir viens no valsts visvairāk aizsargātajiem noslēpumiem (tāpēc tik atšķirīgs musulmaņu skaits dažādu autoru darbos). Francijas varas iestādes spītīgi atsakās atzīt saikni starp musulmaņu iedzīvotājiem un teroraktiem. Lūk, kādus datus 2016. gada sākumā publicēja žurnāls "l'Obs". Pēc apjomīga zinātniskā pētījuma rezultātiem, kas veikts franču skolēnu vidū, 33,2% sevi sauca par kristiešiem un 25,5% — par musulmaņiem. Ir pilnīgi iespējams, ka pēc 10–15 gadiem šādi skaitļi atspoguļos vispārējo valsts kristiešu un musulmaņu attiecību.⁵⁷

2. tab. Musulmaņu skaits Eiropā

Valsts	Iedzīvotāju skaits (miljoni)	Musulmaņi (miljoni)	Musulmaņu % no iedz. sk.
Austrija	8,1	0,30	3,7%
Beļģija	10,2	0,37	3,6%
Vācija	82	3,04	3,7%
Holande	15,8	0,7	4,4%
Francija	56	4–5	7,1–8,9%

Avots: Dittrich M. Muslims in Europe: addressing the challenges of radicalization. *EPC Working Paper*, 2006, March, No. 23, p. 52.

Noslēgums

Kā izdomāt ekonomisku teoriju, kas varētu saskaņot daudzu indivīdu, komersantu vai valstu pretrunīgās intereses, — lūk, uzdevums, kuru ekonomistiem līdz šim nav izdevies atrisināt. Rezumējot rakstu, pēc autora domām, vistuvāk taisnīgas valsts modelim ir K. Baloža sociālisma mācība. Vispilnīgākā veidā to īstenoja Padomju Savienībā kā “Sarkano projektu”, bet, kā pierādīja prakse, šī mācība izrādījās dzīvot nespējīga. K. Balodis gan ar tādu vērtējumu nesamierinātos. Viņš uzskatīja, ka Padomju Krievijā darbojās nemākuļi: “Krievijā, kur pēc lielnieciskās revolūcijas oktobrī 1917. g. “lielinieki” — komunisti dabūjuši valsts varu savās rokās, tie rīkojušies ar tik pasakainu nemākulību un šausmīgu visa pastāvošā izpostīšanas kāri, ka iznākums bijis vispārējs bads, kas lielinieku vadoņiem devis iemeslu pilnīgi atkāpties no saviem agrākiem plāniem un ideāliem, bet paturēt varu rokās, to saimnieciskā ziņā dalot ar ārvalstu uzņēmējiem.”⁵⁸

Eiropas islamizācija, kas pēc demogrāfu aplēsēm var notikt vienas divu paaudžu laikā, rada priekšnoteikumus ārkārtīgi oriģinālam risinājumam — “Sarkanā” un “Islāma” projekta sintēzei. Protams, lai tas varētu notikt, jāatrod jauns pasaules attīstības mehānisms, jauna teorija, kurā šo attīstību varētu aprakstīt.

Avoti un piezīmes

- ¹ <http://www.independent.co.uk./news/world/politics/credit-suisse-global-wealth-world-most-unequal-countries-revealed-a7434431.html/>. Sk. 2019. g. 10. aug.
- ² Štiglics Dž. *Nevienlīdzības cena. Kā sabiedrības noslāņošanās apdraud mūsu nākotni*. Maskava: Eksmo, 2015, 512 lpp. (kr. val., tulkots no Stiglitz J. E. *The Price of Inequality: How Today's Divided Society Endangers Our Future*. New York, London: W. W. Norton & Company, 2012).
- ³ *Ibid.*, 66. lpp.

- ⁴ *Ibid.*, 32. lpp.
- ⁵ *Ibid.*, 342. lpp.
- ⁶ Lielā depresija (vispasaules ekonomiskā krīze) valstīs sākās un beidzās dažādi, bet vairumā valstu tā sākās pēc vērtspapīru tirgus sabrukuma ASV 1929. gada oktobrī un ilga apmēram līdz 1939. gadam.
- ⁷ Food-stamp enrollment hits record 46.7M in June. *FoxNews*, June 2012.
- ⁸ Food Stamp Program benefits supplied roughly 40 million Americans in 2018. *Econofact*. 24.01.2019. SNAP Benefits and the Government Shutdown. <https://econofact.org/snap-benefits-and-the-government-shutdown>. Sk. 2019. g. 10. aug.
- ⁹ Lesters Turovs — amerikāņu politekonomists, 30 gadus bija Masačūsetsas Tehnoloģiju institūta pārvaldības un ekonomikas profesors, ilgu laiku *MIT Sloan* menedžmenta skolas (*MIT Sloan School of Management*) dekāns, ļoti populārs publicists, vairāku grāmatu par ekonomiskām tēmām autors.
- ¹⁰ Thurow L. C. *Head to head: the coming economic battle among Japan, Europe, and America*. New York: William Morrow, 1992.
- ¹¹ Thurow L. C. *Building Wealth: The New Rules for Individuals, Companies and Nations*. S.l.: Harper Business, 1999.
- ¹² Turovs L. *Kapitālisma nākotne: kā šodienas ekonomiskie spēki veido rītdienas pasauli*. Novosibirska: Sibīrijas hronogrāfs, 2010, 432 lpp. (kr. val., tulkots no Thurow L. C. *The Future of Capitalism: How today's economic forces shape tomorrow's world*. New York: William Morrow, 1996, 385 pp.).
- ¹³ *Ibid.*, 2. lpp.
- ¹⁴ *Ibid.*, 134. lpp.
- ¹⁵ *Ibid.*, 112. lpp.
- ¹⁶ Balabkins N., Šneps M. *Kad Latvijā būs labklājības valsts. Tautsaimnieks Kārlis Balodis*. Rīga: Zinātne, 1993, 166 lpp.
- ¹⁷ Par kopdarbu ar N. Balabkinu jāpateicas vēsturniekam Edgaram Andersonam

- (1920–1989). Tiekoties ar viņu Rīgā 1988. gadā, šī raksta autors viņam dāvina savu rakstu par K. Balodi, ko Anderssons pārsūtīja N. Balabkinam.
- ¹⁸ Brivers I. Izcilā latviešu ekonomista Kārļa Baloža uzskati par kapitālismu un sociālismu vēsturiskā un mūsdienu skatījumā. Sk. šo izdevumu, 77.–93. lpp.
- ¹⁹ Van Ree E. “Socialism in one country” before Stalin: German origins. *Journal of Political Ideologies*, June 2010, 15 (2): 143–159.
- ²⁰ Kārlis Balodis: nākotnes eirosociālisms (kr. val.). <http://ttolk.ru/?p=19344>. Sk. 2013. g. 16. dec.
- ²¹ Van Ree, op. cit., p. 143.
- ²² Par N. Buharina prioritāti sk: Cohen S. F. *Bukharin and the Bolshevik Revolution. A Political Biography, 1888–1938*. London: Wildwood House, 1974, pp. 147–148, 186–188. Citēts pēc Van Ree.
- ²³ Van Ree, op., cit., p. 153.
- ²⁴ Ballod K. (Atlanticus). *Der Zukunftsstaat. Produktion und Konsum im Sozialstaat*. (Četri izdevumi vācu valodā: 1898, 1919; 1920; 1927; kr. val. 1921).
- ²⁵ Atlanticus. *Produktion und Konsum im Sozialstaat. Eine Selbstanzeige von Atlanticus. Die Neue Zeit*, 16. II (47) (1897–8), S. 661, 663, 665.
- ²⁶ Georgs fon Volmārs — sociālistu politiķis no Bavārijas. Sk.: Vollmar G. *Ueber Staatssocialismus*. Nürnberg: Von Wörlein, 1892.
- ²⁷ Van Ree, op. cit., p. 155.
- ²⁸ Kārlis Balodis: nākotnes eirosociālisms (kr. val.). <http://ttolk.ru/?p=19344>. Sk. 2013. g. 16. dec.
- ²⁹ Atlanticus. *Nākotnes valsts* (kr. val.). Pēterburga, 1906, 27. lpp.
- ³⁰ Verhoturovs D. N. Nākotnes veidotāji: PSRS plānošanas aizsākumi (kr. val.) <http://slavnauka.ru/inkom/osnovy/sozidateli/glava1.pdf>. Sk. 2019. g. 8. sept.
- ³¹ No nekrologa OBITUARY: Lyndon H. LaRouche, Jr. (1922–2019) http://www.sinyccorus.com/obituary_lyndon_h_la_rouche. Sk. 2019. g. 10. aug.
- ³² Gotfrīds Vilhelms Leibnics (*Gottfried Wilhelm Leibniz*, 1646–1716) — vācu matemātiķis un filozofs, kā arī jurists. Spilgts racionālisma pārstāvis.
- ³³ Georgs Frīdrihs Lists (*Georg Friedrich List*, 1789–1846) — vācu ekonomists, kurš izstrādāja Nacionālo inovāciju sistēmu. Viņš izveidoja Vācijas muitas savienību, iestājās par augstiem tarifiem importētajām precēm, vienlaikus atbalstot vietējo preču brīvu tirdzniecību, un norādīja, ka tarifa izmaksas jāuzskata par ieguldījumu nācīgas produktivitātē.
- ³⁴ Aleksandrs Hamiltons (*Alexander Hamilton*, 1757–1804) — viens no ASV pamatlicējiem un ASV konstitūcijas autoriem. Pirmais ASV finanšu ministrs.
- ³⁵ Metjū Kerijs (*Mathew Carey*, 1760–1839) bija īru izcelsmes amerikāņu izdevējs.
- ³⁶ Henrijs Čārlzs Kerijs (*Henry Charles Carey*, 1793–1879) bija Amerikas 19. gadsimta kapitālisma skolas vadošais ekonomists un ASV prezidenta Abrahama Linkolna (*Abraham Lincoln*, 1809–1865) galvenais ekonomikas konsultants.
- ³⁷ Frīdrihs Šillers (*Johann Christoph Friedrich von Schiller*, 1759–1805) — vācu dzejnieks, dramaturgs, filozofs un vēsturnieks. Šillers līdzās Gētem, Vilandam un Herderam bija viens no nozīmīgākajiem Veimāras klasicisma pārstāvjiem.
- ³⁸ Frīdrihs fon Humbolts (*Friedrich Wilhelm Christian Karl Ferdinand von Humboldt*, 1767–1835) — vācu valdības funkcionārs, diplomāts, filozofs, Humbolta universitātes dibinātājs. Lingvistikas kā zinātnes pamatlicējs.
- ³⁹ OBITUARY: Lyndon H. LaRouche, Jr. (1922–2019). http://www.sinyccorus.com/obituary_lyndon_h_la_rouche. Sk. 2019. g. 10. aug.
- ⁴⁰ LaRouche L. The Science of Physical Economy as the Platonic Epistemological

- Basis for All Branches of Human Knowledge. *Executive Intelligence Review*, 1994, 21: 9–11. L. Larušs uzrakstīja šo dokumentu 1994. g. pēc tam, kad viņš tika atbrīvots no cietuma 1994. g. 26. janv. Viņš bija politiešslodzītais piecus gadus.
- ⁴¹ Larush L. *Fizicheskaja ekonomika* (kr. val.). Shillerovskij Institut Nauki i Kul'turi. Moskva: Nauchnaja kniga, 1997, 67. lpp.
- ⁴² LaRouche L. H. Jr. *Emergency World Reorganization: What Each Among All Nations Must Do Now*. Action Memorandum. 27 September 1998; publicēts *Executive Intelligence Review*, 1998. g. 9. okt.
- ⁴³ L. Laruša uzsaukuma težu tulkojums latviešu valodā (saīsinātā izklāstā) ņemts no Jāņa Kučinska raksta *Lautenbaha memorands*. <https://ir.lv/blogi-raksti/lautenbaha-memorands-turpinajums-2/> Pilnu tekstu sk.: Jānis Kučinskis J. *Jaunā pasaules kārtība un MĒS PAŠI*. Jēkabpils, 2000, 292.–294. lpp. <http://www.gbv.de/dms/greifswald/toc/324779070.pdf>. Sk. 2019. g. 10. aug.
- ⁴⁴ Brīvers I. Ekonomikas paradigmas maiņas nepieciešamība 21. gadsimtā. http://www.lza.lv/LZA_VestisA/66_1-2/3_lvars%20Brivers.pdf. Sk. 2019. g. 10. aug.
- ⁴⁵ Isičenko. J. Par jaunu ekonomisko paradigmu (kr. val.). <https://aurora.network/articles/1-mirovoy-krizis/67093-o-novoy-je-konomicheskoy-paradigme>. Sk. 2018. g. 25. apr.
- ⁴⁶ Ibid., komentāri.
- ⁴⁷ Ibid., komentāri, Mihails Hazins. Skolotājs (kr. val.) (sk. 2018. g. 25. apr.).
- ⁴⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/World_Happiness_Report. Sk. 2019. g. 10. aug.
- ⁴⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/Gross_National_Happiness. Sk. 2019. g. 10. aug.
- ⁵⁰ Hazins M. *Par globāliem projektiem*. (kr. val.). <https://khazin.ru/articles/162-global-nye-proekty/4268-o-global-nykh-proektakh-doklad-na-konferentsii-vsjei>. Sk. 2005. g. 13. mar.
- ⁵¹ Ibid., 3. daļa. Civilizāciju izmaiņas caur globālo projektu prizmu (kr. val.).
- ⁵² Lepēns Ž. M. *Mums vajadzīga vienota Eiropa no Parīzes līdz Vladivostokai. Vai arī mēs kļūsim par ASV koloniju* (kr. val.). <https://cont.ws/@matveychev/72153>. Sk. 2015. g. 17. janv.
- ⁵³ Heinsohn G. *Söhne und Weltmacht: Terror im Aufstieg und Fall der Nationen*. Gebundenes Buch — Januar 2006. <http://www.pseudology.org/Gallup/Heinsohn.pdf>. Sk. 2019. g. 10. aug.
- ⁵⁴ Heinsons G. (dz. 1943) ir vācu autors, sociologs un ekonomists, Brēmenes universitātes emeritētais profesors.
- ⁵⁵ <http://www.budyon.org/gunnar-heinsohn-sohne-und-weltmacht-terror-im-aufstieg-und-fall-der-nationen/>. Sk. 2019. g. 10. aug.
- ⁵⁶ Hedegaard L. *Interview: A Continent of Losers*. May 2007. <https://www.trykkefrihed.dk/interview-a-continent-of-losers.htm>. Sk. 2019. g. 10. aug.
- ⁵⁷ Kad musulmaņu Eiropā būs vairāk nekā kristiešu (kr. val.). <https://weekend.rambler.ru/crazy-world/38903348-kogda-musulman-v-evrope-stanet-bolshe-chem-hristian/>. Sk. 2018. g. 17. janv.
- ⁵⁸ Balodis K. *Latvijas saimniecība pie spējīgas un pie nespējīgas valdības*. 2. izdevums. Rīga: P. Zālītes izdevums, 1931, 111. lpp.

Par autoru

Manfreds Šneps-Šnepe — tehnisko zinātņu kandidāts medicīnas tehnikā (1965), tehnisko zinātņu doktors telekomunikācijās (1969), profesors (1983), inženierzinātņu habilitētais doktors (1992). No 2010. gada biogrāfija iekļauta pasaules slavenību krājumā *“Who is who in the World”* un citās enciklopēdijās. No 2005. gada Ventspils Augstskolas Starptautiskā radioastronomijas centra vadošais pētnieks. Piecpadsmit grāmatu autors (līdzautors) — par medicīnas tehniku, telekomunikācijām, vēsturi.

About the Author

Manfreds Šneps-Šnepe — Candidate of Technical Sciences in Medical Engineering (1965), Doctor of Technical Sciences in Telecommunications (1969), Professor (1983), Habilitated Doctor of Engineering (1992). As of 2010, his biography is included in the *Who is Who in the World* celebrity collection and other encyclopedias. Since 2005, the leading researcher of the Ventspils University College International Radio Astronomy Center. Author/co-author of fifteen books — on medical engineering, telecommunications, history.

FOR A FAIR STATE: FROM KĀRLIS BALODIS TO LINDON LAROUCHE

M. Šneps-Šnepe

manfredss@venta.lv

Summary

Keywords: *Kārlis Balodis, Lindon LaRouche, Joseph Stiglitz, Lester Thurow, capitalism, socialism, economic paradigm, happiness index, islamism*

The article is dedicated to the economist Kārlis Balodis. Reference is made to the similarity between his “future state” project and Lindon LaRouche’s theory of “physical economy”. The unfair distribution of income in capitalism is illustrated by Joseph Stiglitz and Lester Thurow. Searches for the economic paradigm are listed, including the national happiness index. Discussing the future of Europe, the global projects theory and the dangers of Islam are discussed. In conclusion, economists have failed to come up with a generally accepted theory of how to build a fair state, a fair world.